

Det veterinære beredskab – en forudsætning for “det høje veterinære stade i Danmark”

Preben Willeberg

dyrlæge, Ph.D., dr.med.vet., dr.med.vet.h.c.

Senior Veterinary Global Health Specialist,

Center for Animal Disease Modeling and Surveillance,

School of Veterinary Medicine, University of California, Davis, USA

Adjungeret Professor, Veterinærinstituttet, DTU

Adjungeret Professor, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, KU

Fhv. veterinærdirektør, Fødevarestyrelsen (1999 - 2007)

Indhold:

- Generelt:
  - Oversigt
  - Retsregler
  - EU & OIE
  - Sygdomslister
  - Risikoanalyser
  - Mistanke og anmeldepligt
  - Beredskabsplaner
  - Udbrudsforløb
- Kriser & trusler:
  - Kogalskab
  - Mund-og-klovesyge
  - Newcastle Disease
  - Fugleinfluenza
  - Bluetongue
  - Nye trusler

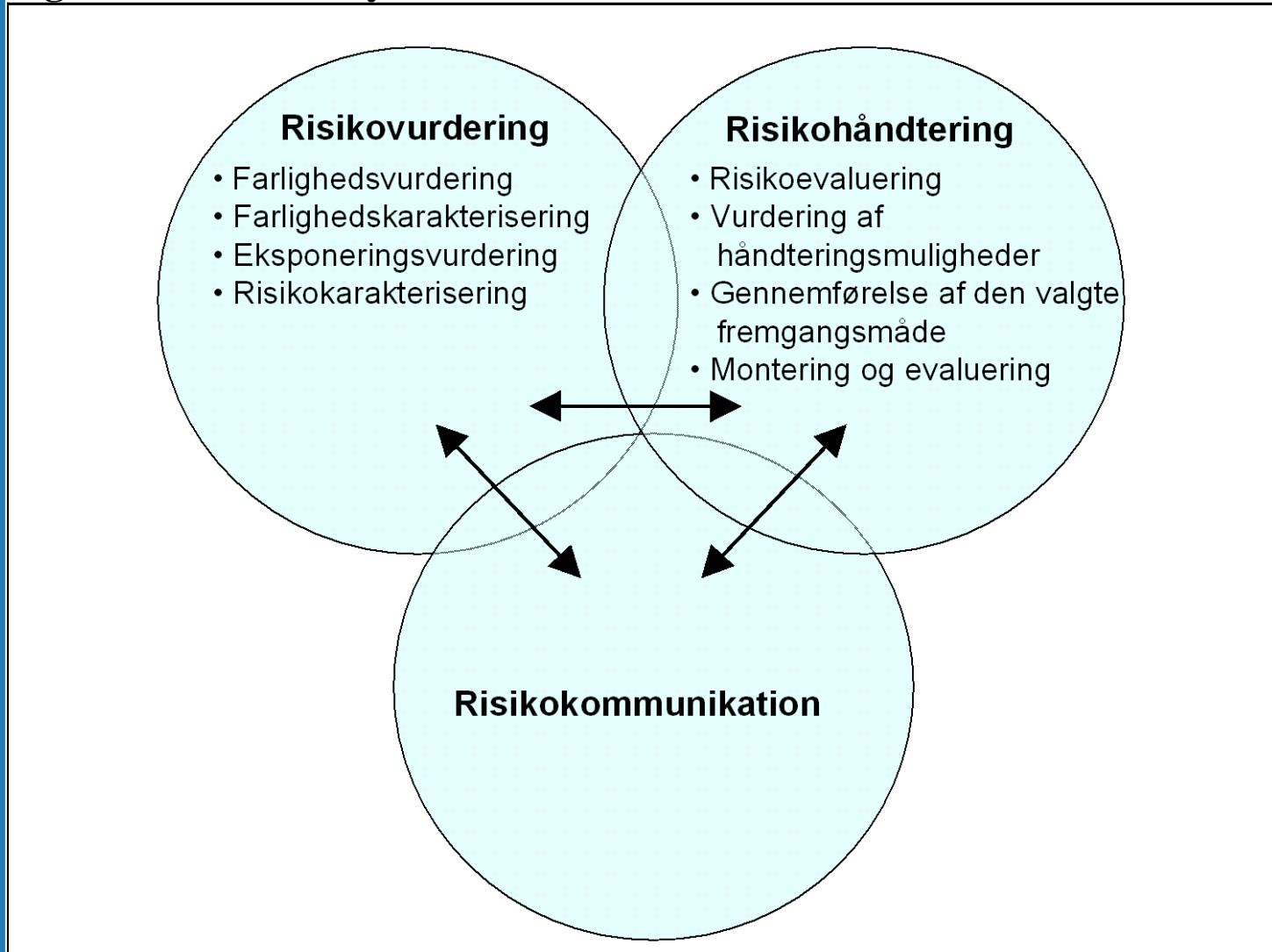

Det veterinære beredskab (3):

Omfang:

- Strategiske elementer
  - Retsregler
  - Placering, opbygning og ledelse
  - Resourcer
  - Internationale netværk
- Taktiske elementer
  - Det laboratoriemæssige beredskab
  - Det forskningsmæssige beredskab
  - Det informationsmæssige beredskab
- Det operationelle beredskab
  - Krisestyring
  - Beredskabsplaner
  - Beredskabsøvelser og efteruddannelse
  - Teknisk udstyr og IT systemer
  - Bemanding
  - Samarbejdpartnere

Figur 4.1 Risikoanalysens struktur.

Krav til Vet.-DTU (1)

Forskningsmæssigt/videnmæssigt beredskab

- På basis af national og international information at bidrage med:
  - basal og aktuel viden om eksotiske og endemiske sygdommes karakter og årsagsforhold
  - undersøgelser af forekomst, udbredelse, risikofaktorer og interventionsmuligheder
  - risikovurderinger med indhold af forekomst, overførbarhed og konsekvenser
  - muligheder for risikohåndtering med indhold af risikofaktorer, forebyggelse og bekæmpelsesmuligheder

Krav til Vet.-DTU (2)

Diagnostisk beredskab:

- Indkøring af metodik til påvisning af potentielle nye sygdomstrusler
- hurtig og sikker analyse og vurdering af mistankeprøver
- detaljerede analyser til smittesporing (“fingeraftryk”) og type-matching med vaccine-stammer

Kernen i beredskabet: anmeldepligt (passiv overvågning)

Landmand

Praktiserende dyrlæge

Fødevarestyrelsen

Beredskabsafdelinger
Mørkhøj/regioner

Mistankehåndtering

Landmand

Praktiserende dyrlæge → afvist

Beredskabssektionen → afvist

FVST Dyresundhed

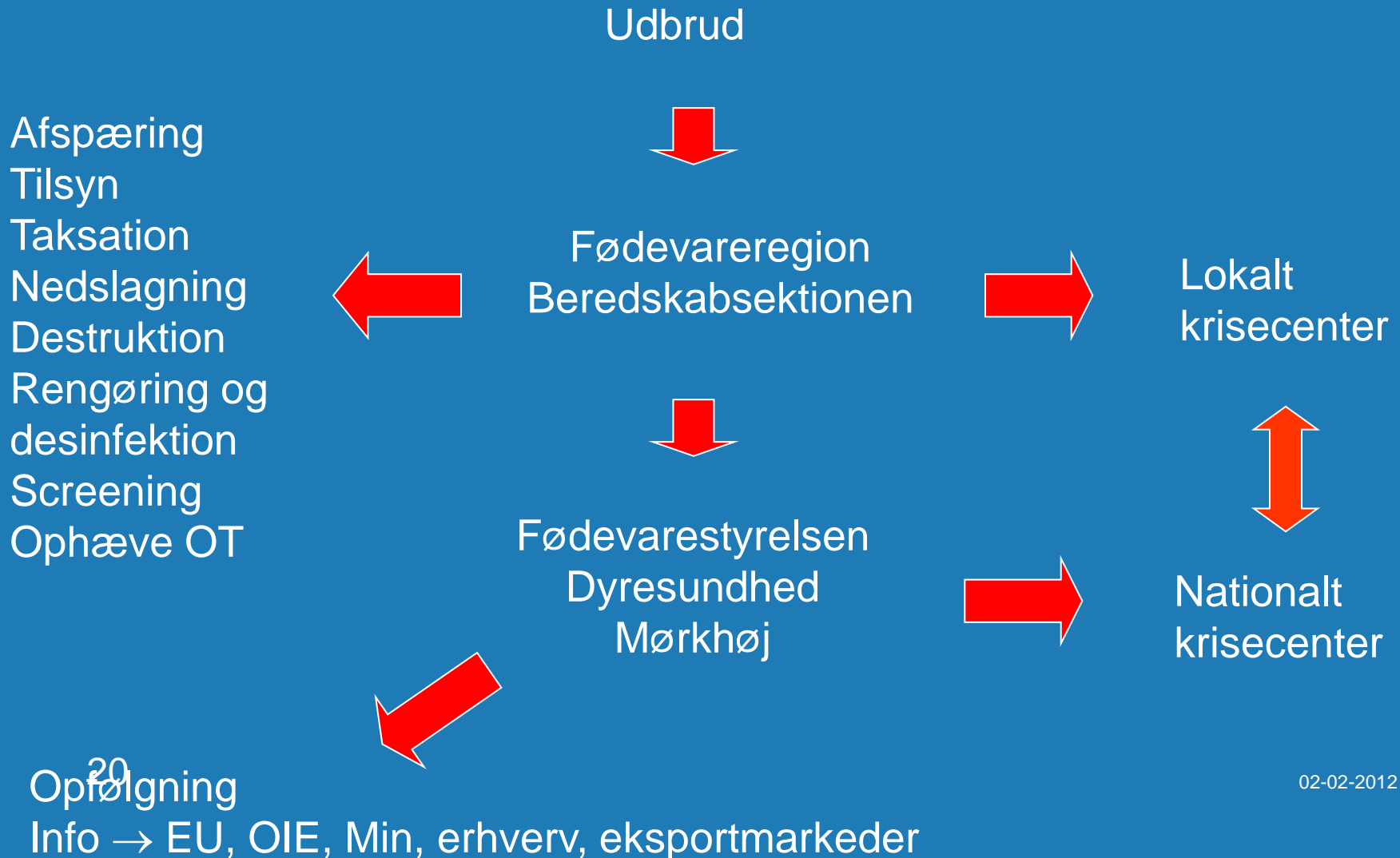

Opfølgning
Info → Min, EU, erhverv

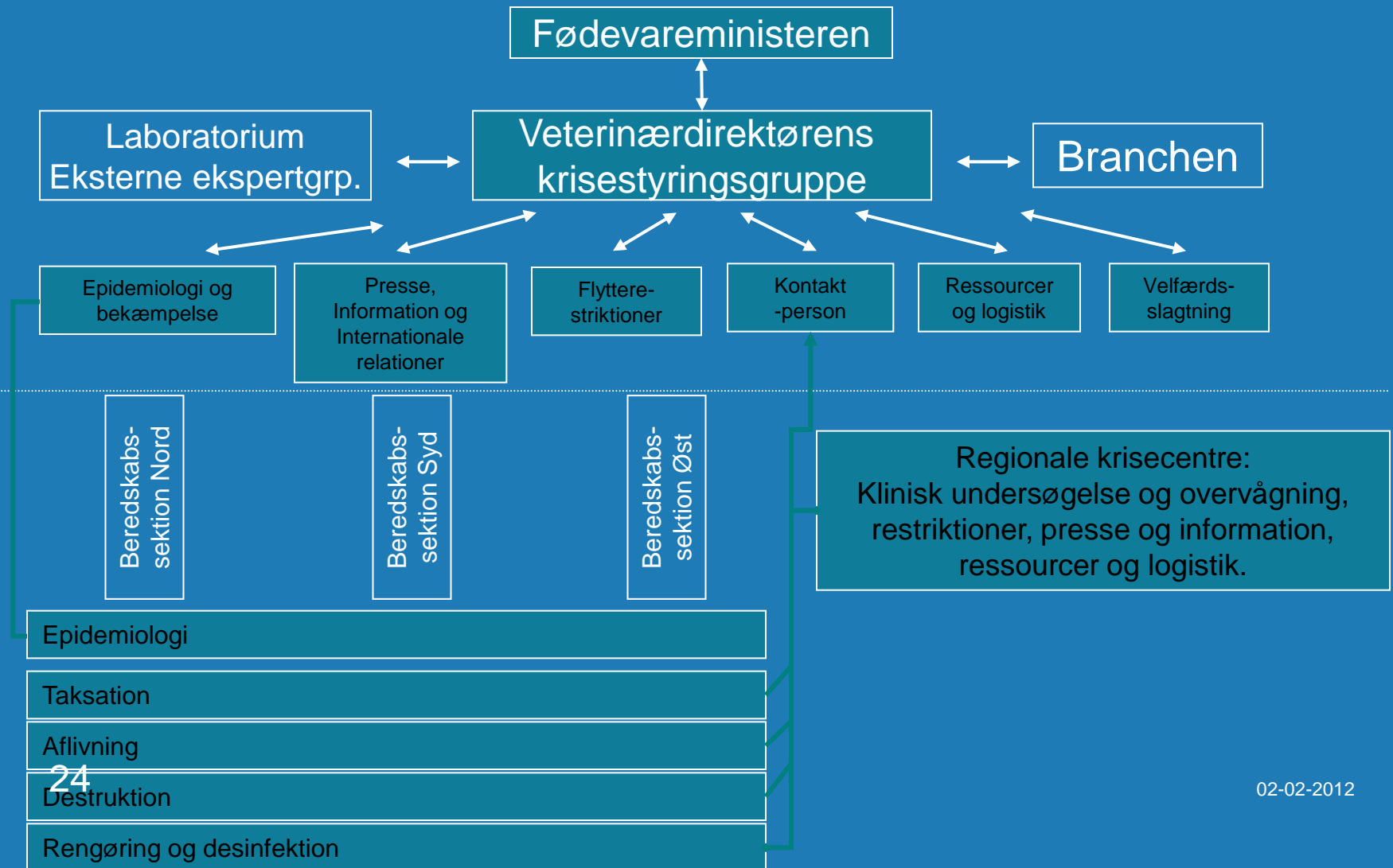
Offentligt tilsyn
Prøvetagning → DTU VET
Epidemiologi
Sporing
Opfølgning

Udbrud af smitsom sygdom

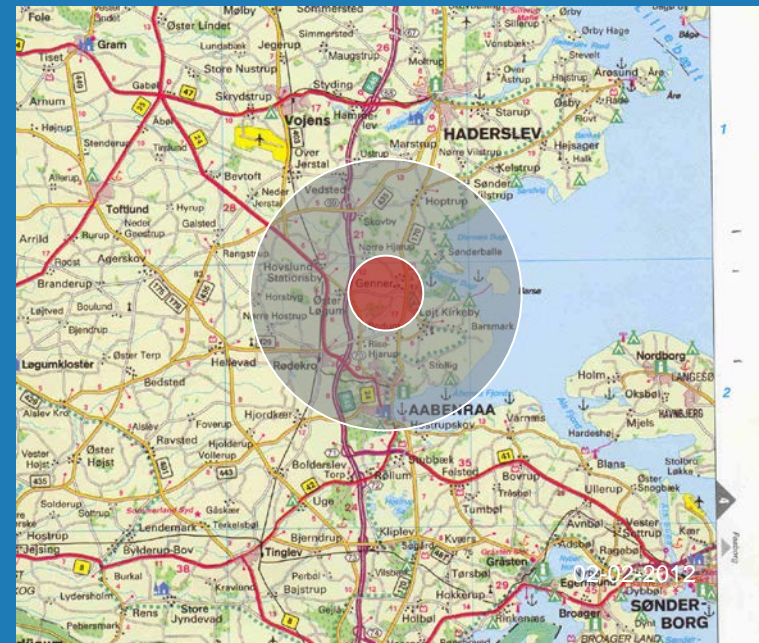

Krisestyringsplan

Hovedprincipper i bekæmpelse og beredskabsplaner

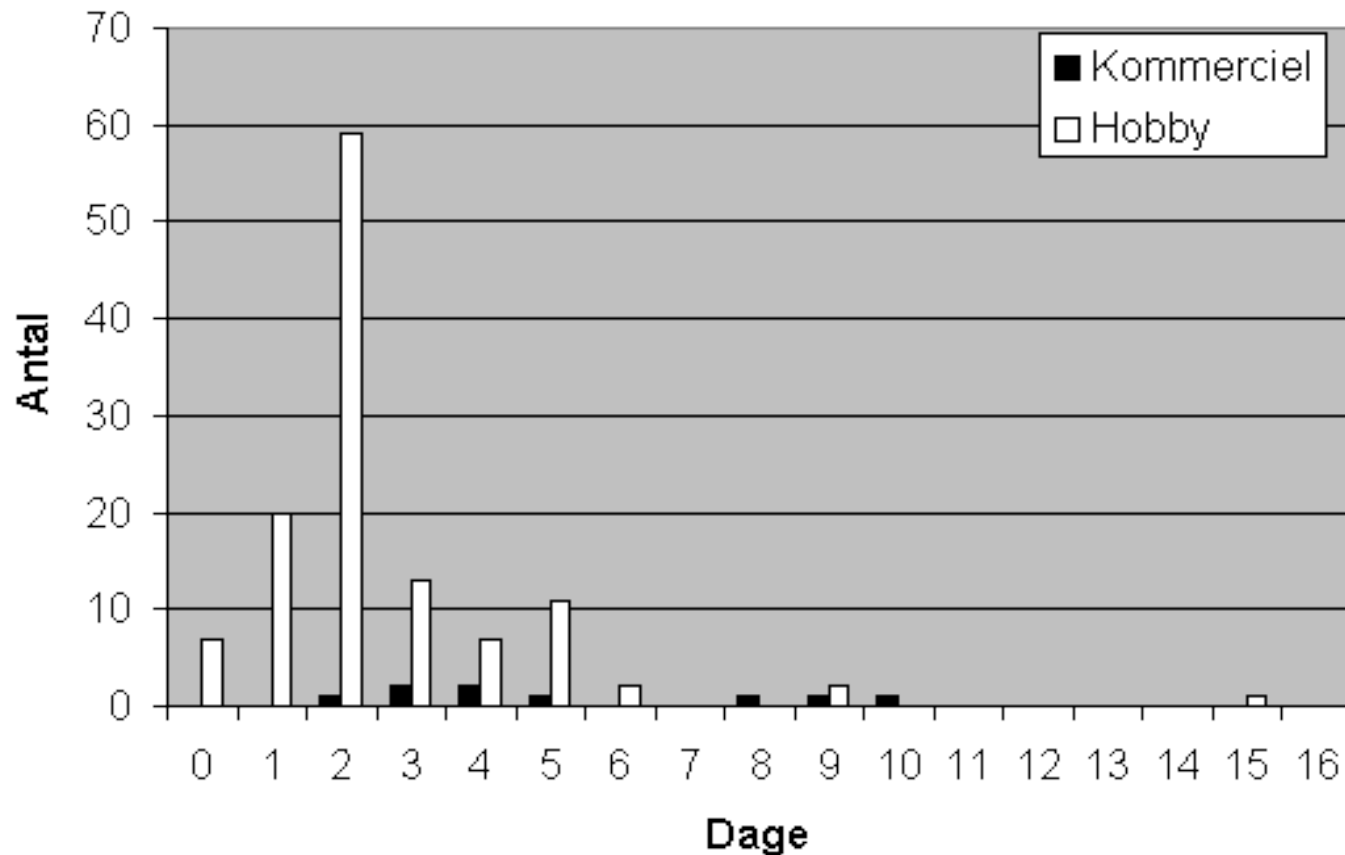
- Sporing af smitstof
  - Opsporing og karantæne af kontakter
- Afbryde smittevejene
  - Aflivning af smittede besætninger (Beredskabsstyrelsen og politi)
  - Exportstop
  - Omsætningsrestriktioner
  - Afspærring af zoner (politi)
  - Afbryde besætningskontakt
  - Forebyggende aflivning
  - Vaccination
- Eliminere smitstoffet i miljøet
  - Rengøring og desinfektion

Aflivning i CO₂ container

Newcastle Disease 2002

Den angrebne besætning

Midlertidig rengøring og desinfektion

Det veterinære beredskab i Danmark – ikke noget ”sovende” beredskab:

Eksempler på veterinære kriser og trusler

- 2000-09: Kogalskab, BSE (18 tilfælde)
- 2001: Mund- og klovesyge i EU
- 2002: Newcastle Disease (135 udbrud)
- 2005 Newcastle Disease (1 udbrud)
- 2006: Fugleinfluenza – HPAI H5N1
(44 vilde fugle, 1 fjerkræ-udbrud)
- 2007- 08: Bluetongue (16 udbrud)
- 2011 -12: Schmallenberg-virus (?)

18 BSE tilfælde med oprindelse i Danmark

Første tilfælde blev konstateret i februar 2000; klinisk mistanke, alder 42 måneder

Aktiv overvågning startede 1. januar 2001:

2001:	6 tilfælde- 1 klinisk & 5 test+;	gns. alder: 62 måneder
2002:	3 tilfælde- 0 klinisk & 3 test+;	gns. alder: 63 måneder
2003:	2 tilfælde- 1 klinisk & 1 test+;	gns. alder: 76 måneder
2004:	1 tilfælde- 0 klinisk & 1 test+;	alder: 168 måneder
2005:	1 tilfælde- 0 klinisk & 1 test+;	alder: 113 måneder
2009:	1 tilfælde- 0 klinisk & 1 test+;	alder: 172 måneder

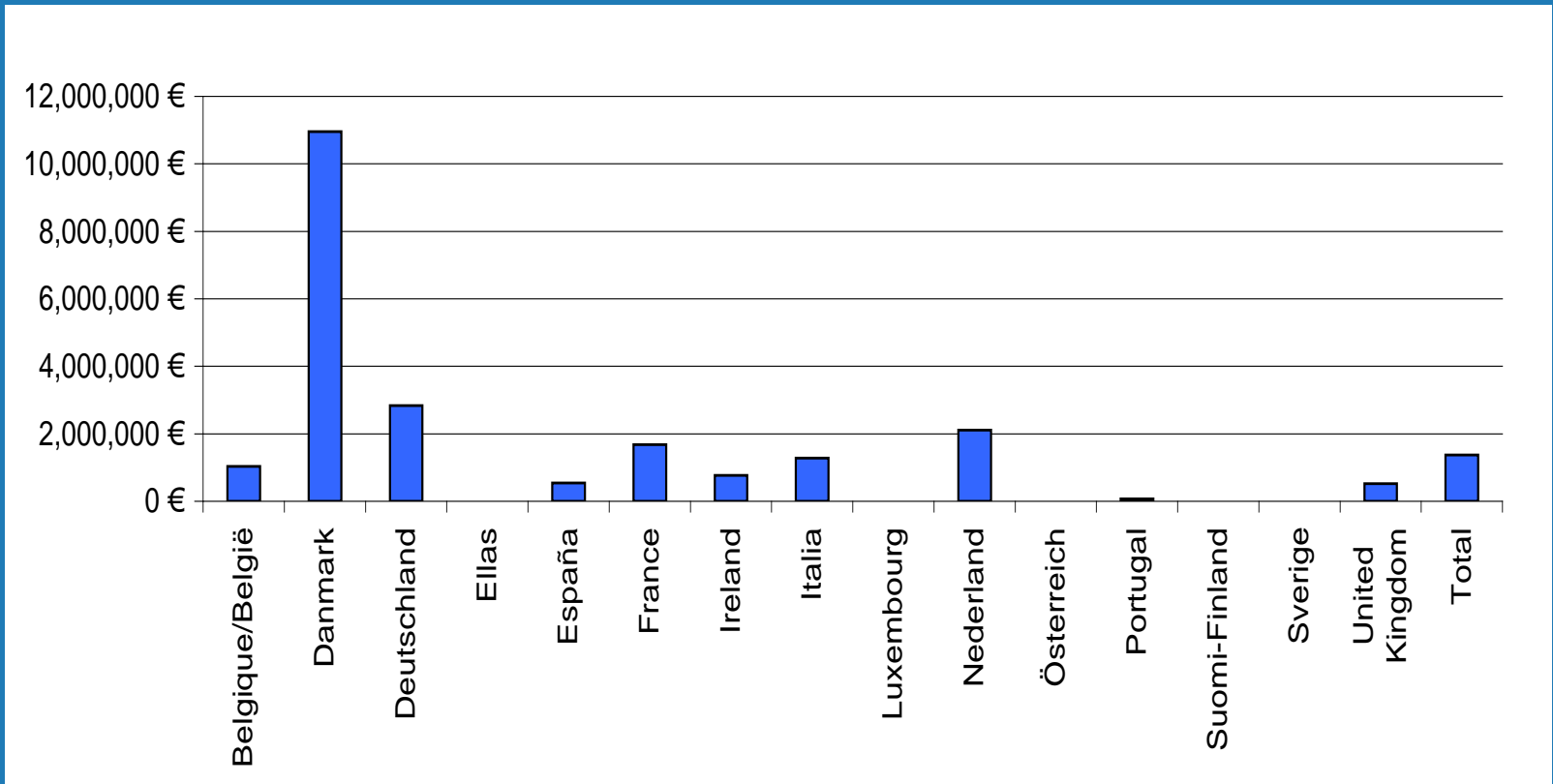
Kliniske tilfælde:	3
Aktiv overvågning:	15
Heraf:	
Selvdøde dyr	7
Slagtedyr	8
(inkl. exporterede kreaturer	3)

Kogalskab –BSE- aktiv overvågning

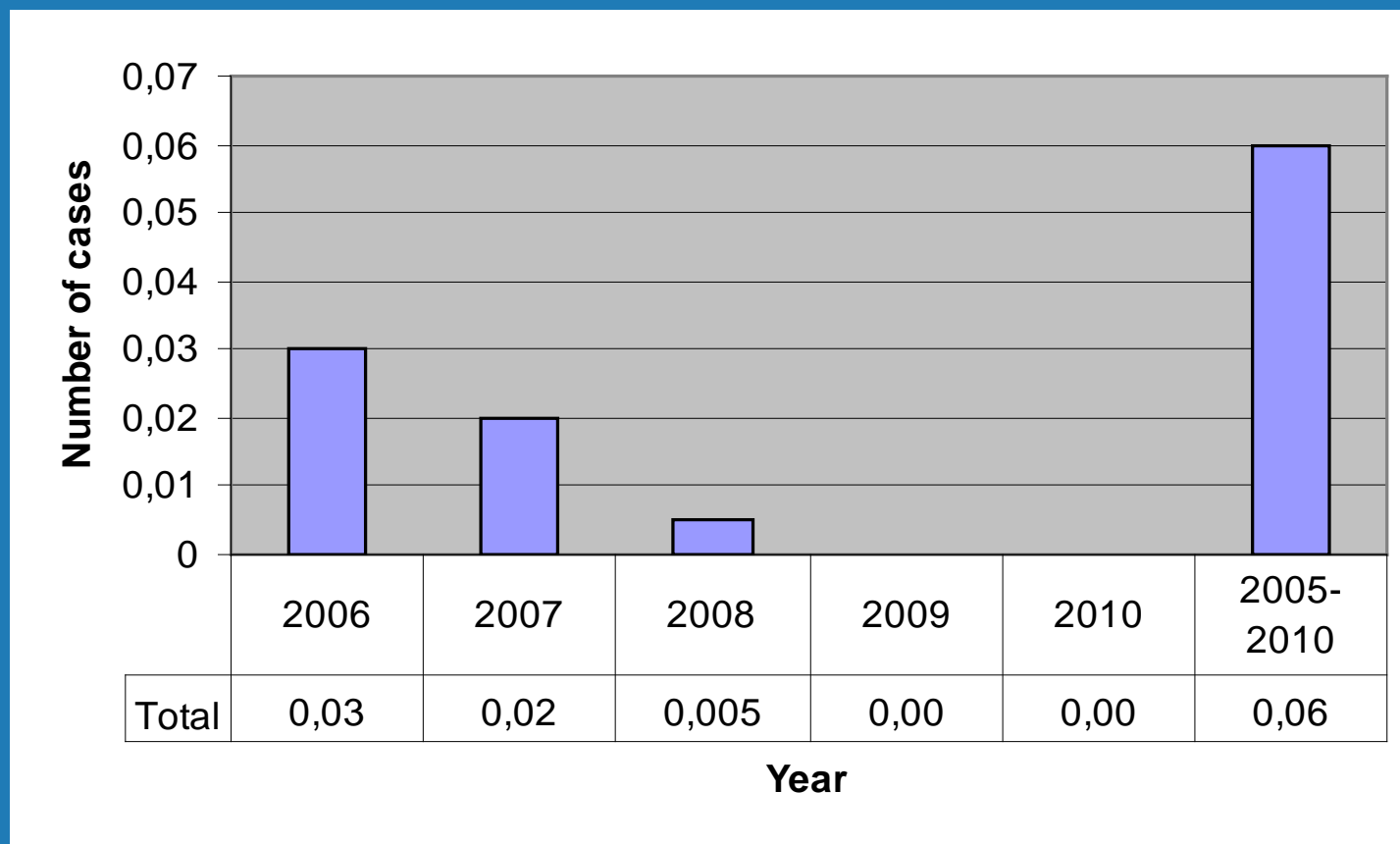
BSE-test	Opdateret: 21-03-06									
Gruppe	2001		2002		2003		2004		2005	
	Neg.	Pos.	Neg.	Pos.	Neg.	Pos	Neg.	Pos	Neg.	Pos
Selvdøde	20,296	2	34,289	2	38,037	0	36,163	1	36,224	1
Nødslagtede	1,797	0	1,680	0	1,682	0	1,803	0	2,024	0
AM-dyr	99	0	24	0	16	0	7	0	9	0
Normale slagtedyr	250,408	3	254,667	1	250,358	1	246,156	0	216,687	0
UK-dyr, dyr fra pos. besætninger, OT-dyr	4,025	0	2,640	0	1,967	0	95	0	6	0
Kliniske mistanker	70	1	38	0	37	1	18	0	11	0
Sum	276,695	6	293,338	3	292,097	2	284,242	1	254,961	1
	276,701		293,341		292,099		284,243		254,962	

Udgifter pr. BSE-tilfælde fundet ved slagtedyrsovervågning

EU 15 data fra 2003

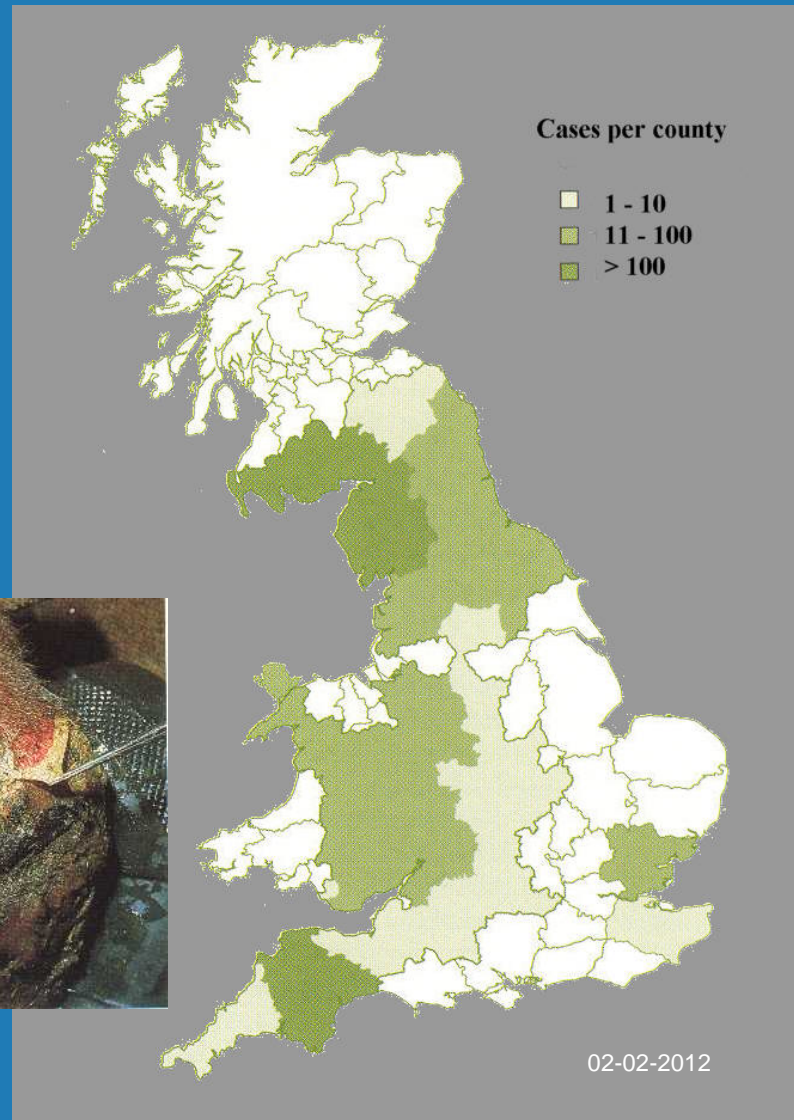

Prognose for antallet af danske BSE tilfælde for 2006 – 2010; fra DTU-model udarbejdet af Lind (2003)*

Mund- og klovesyge UK 2001

- Involverede besætninger: 2026
- Nedslagning: 4 millioner dyr
- Udgift 80 mia. DKK
- Kilde: Fodring med madaffald fra asiatisk restaurant – illegal import, manglende varmebehandling

Mund- og klovesyge i EU 2001

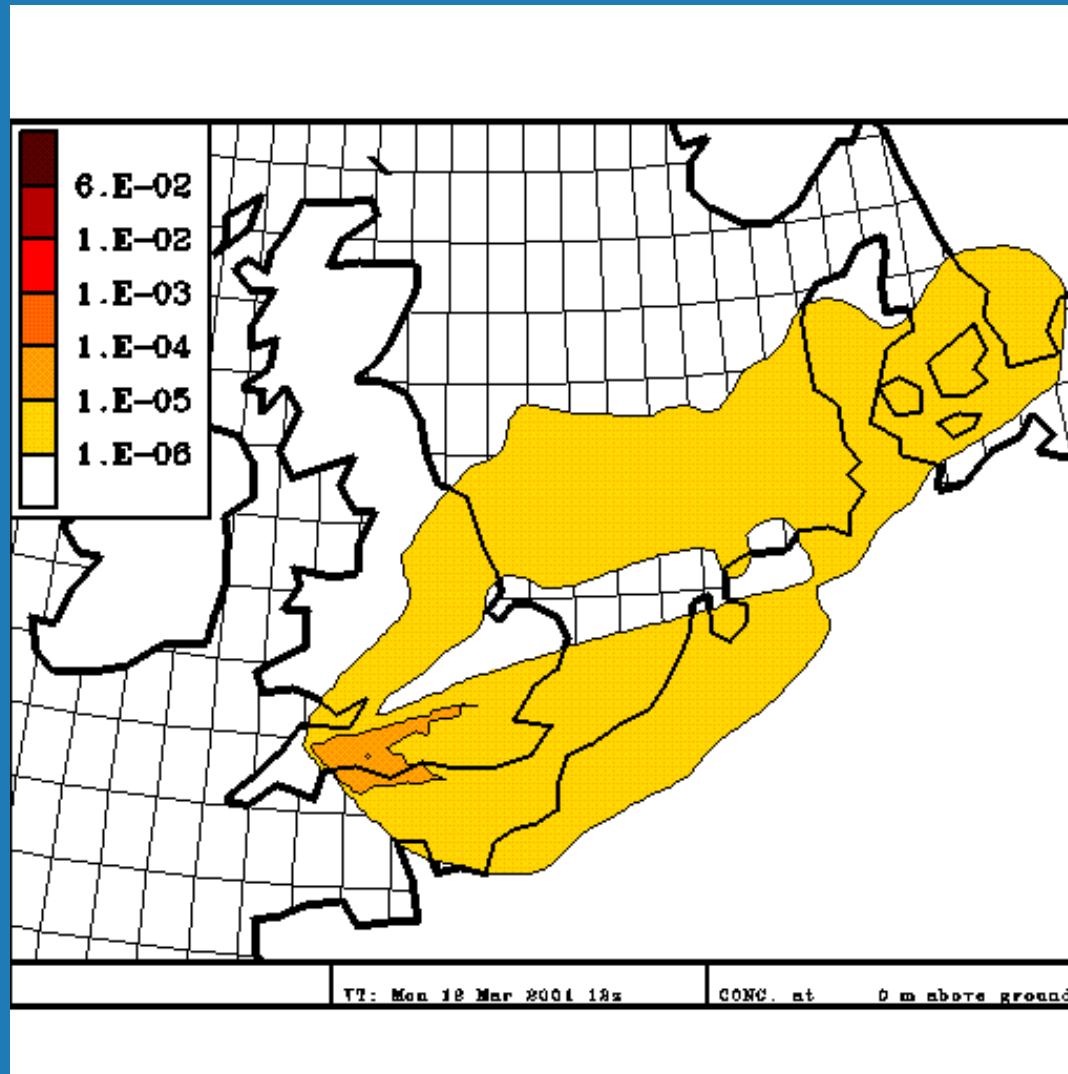
- **NL**
  - 26 inficerede besætninger
  - Kilde: Import af kalve fra F i kontakt med får importeret fra UK
  - Nødvaccination af 177.474 dyr fra 1931 besætninger med senere nedslagning.
  - Nedslagning ialt : ca. 260.000 dyr
- **F**
  - 2 udbrud
  - Nedslagning : 63.000 dyr
  - Kilde: Importerede får fra UK
- **IR**
  - 1 udbrud
  - Nedslagning: 52.000 dyr
  - Kilde: Import af får fra UK via Nord-Irland

Økonomiske konsekvenser af forsinket påvisning af MKS i Californien

Under antagelse af at sygdommen opdages 21 dage efter infektionens introduktion, er det beregnet, at for hver time påvisningen yderligere forsinkes vil ca. 2.000 flere dyr blive aflivet og de økonomiske tab vil stige med \$565 million.

Epidemic and economic impacts of delayed detection of foot-and-mouth disease: a case study of a simulated outbreak in California. (Carpenter et al. 2011)

Mund-og-klovesyge vindspredningsmodel fra UK-DK samarbejde

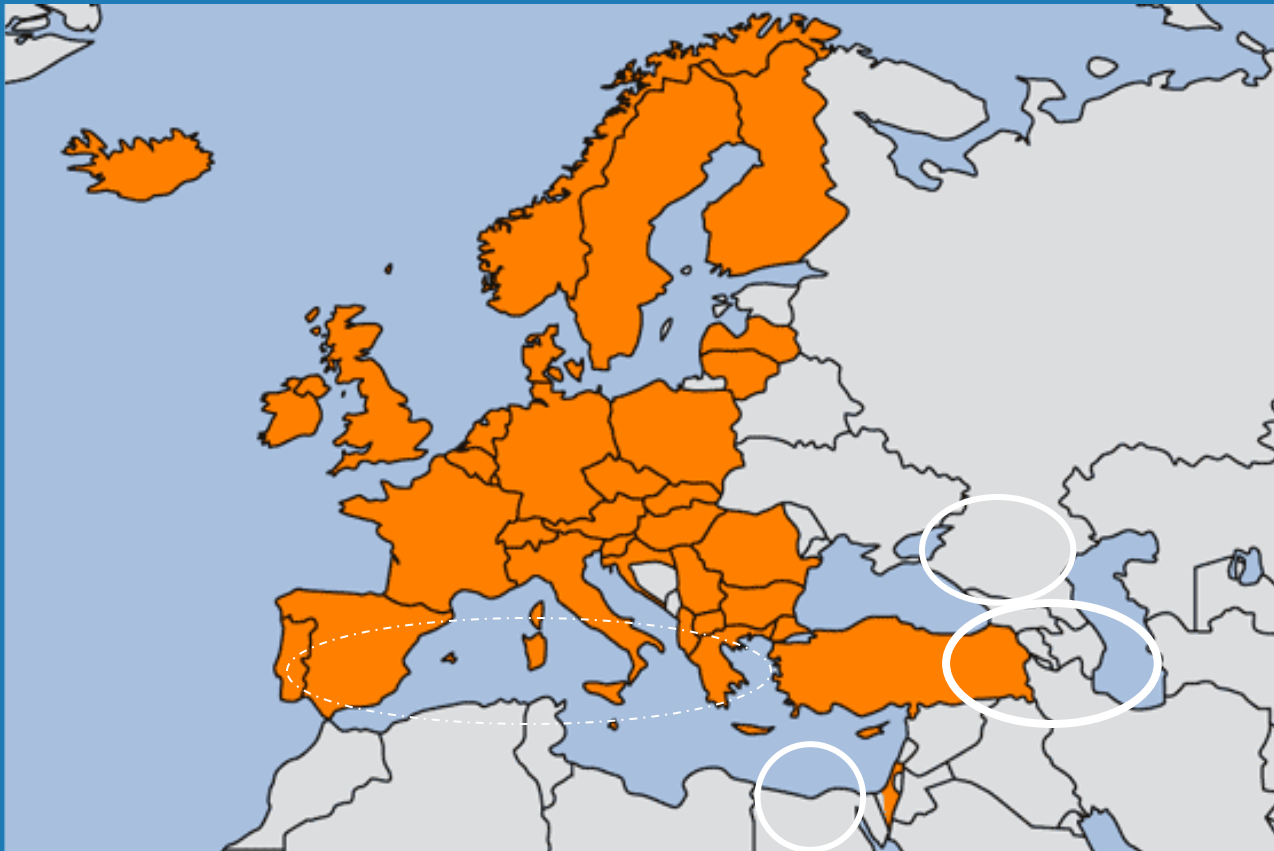

Dansk risikokommunikation til exportlandene, 2001

		Risk of exposure to FMD in Denmark						
		Extremely low	Very low	Low	Moderate	High	Very high	Extremely high
Level of protective FMD measures	Extremely high							
	Very high							
	High		1/4 - 18/9	1-31/3				
	Moderate			21-28/2				
	Low	<15/2	15-20/2					
	Very low							
	Extremely low							

MKS status i de europæiske nærrområder, sept. 2011

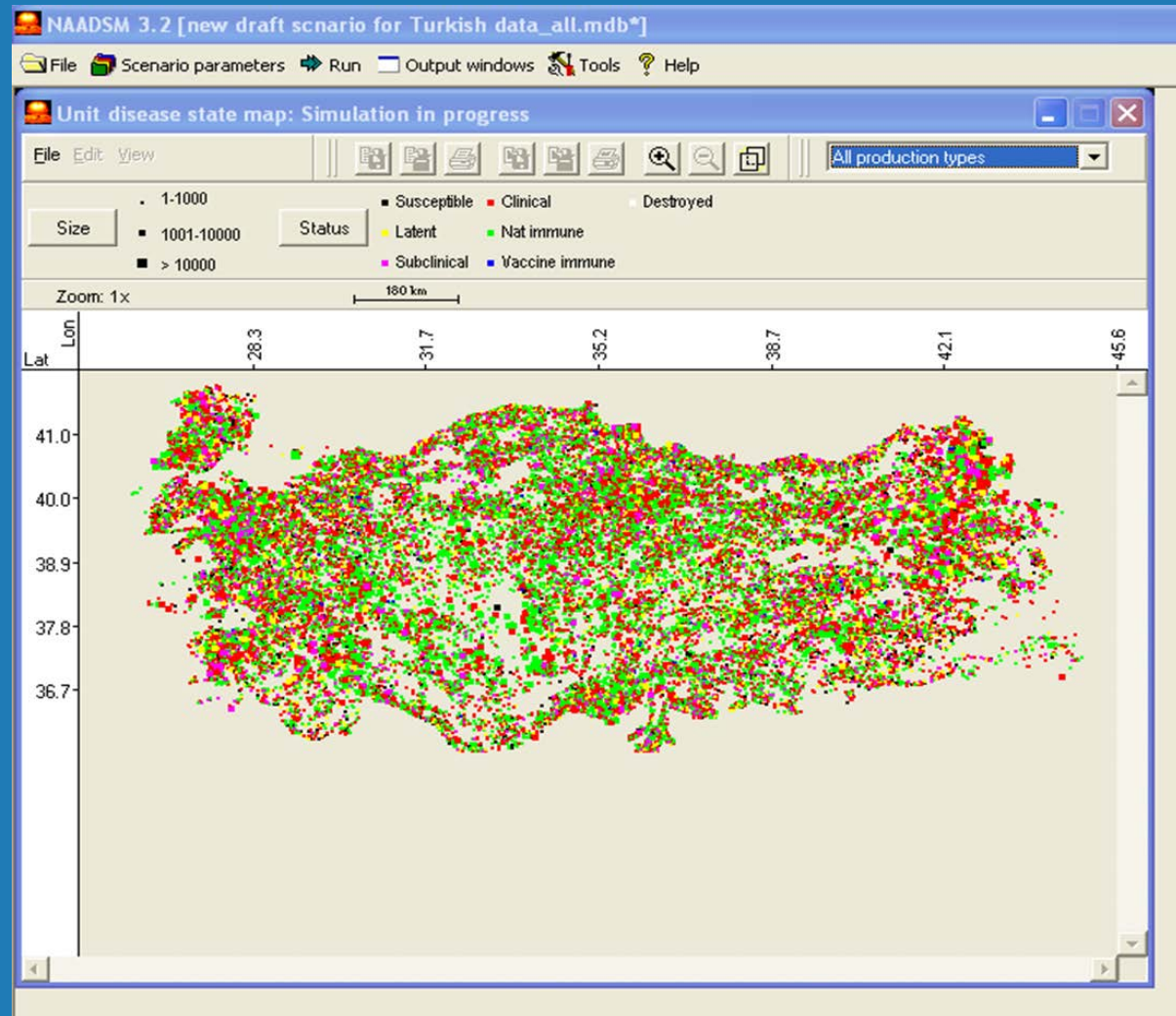
EuFMD: 35 medlemslande 26 EU + 9 andre

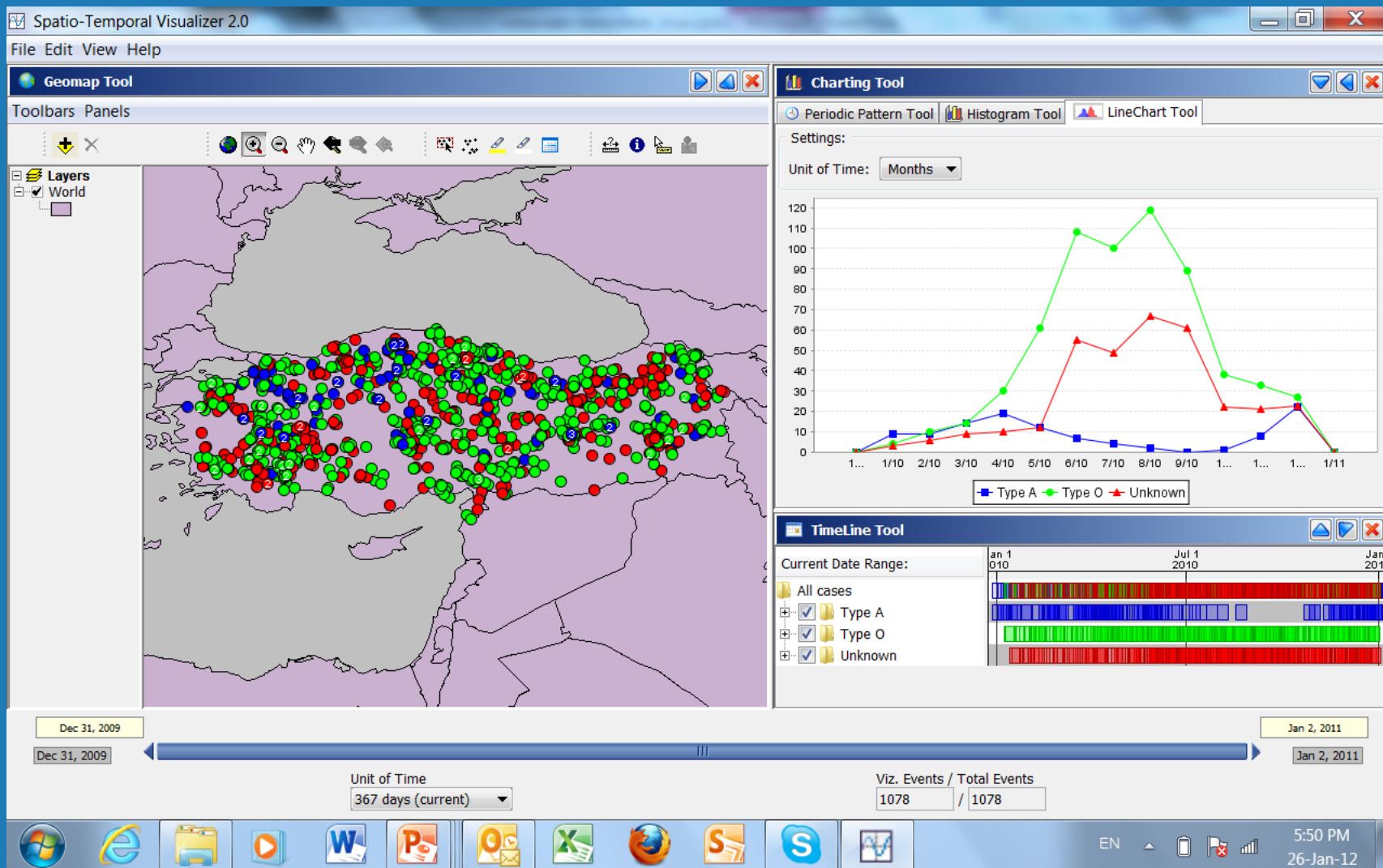
Tre EUFMD medlemslande: Tyrkiet, Israel, og Bulgarien (fristatus ophævet)
+14 nabolande er IKKE fri for MKS

02-02-2012

MKS-spredningsmodel, EUFMD-kursus Tyrkiet 2011

BioPortal Tyrkiet MKS-udbrud 2010

Fjerkræ med kliniske symptomer på ND

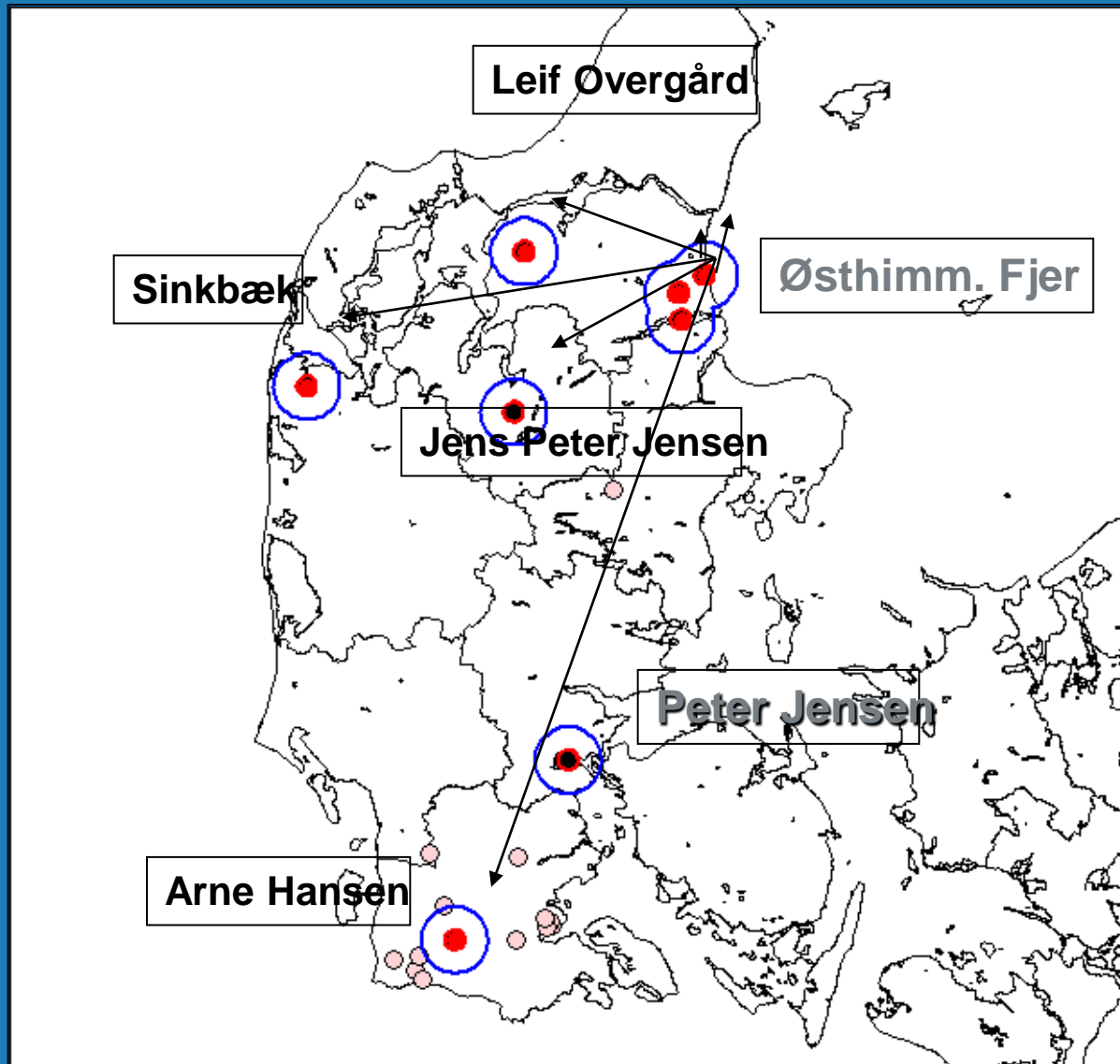

51

02-02-2012

Newcastle Disease 25. juli 2002

- ND positiv serologi
- ND negativ serologi
- ✕ Aflivede besætninger

J. P. Lausten
Lystrupvej 2, Nabo
Strudse + påfugle

Løsning
CHR 42024
Jørgen G. Jensen,
8723 Løsning
35000 Høns
Serologi - (test 20 og 22/7)

Kolding
~~CHR 101087~~
Elviggårds hønsen,
Nørre Bjer, Kolding
46000 Burhøns
Serologi +

CHR 7538, 17164
Krogstrup Hønseri
9640 Farsø
Kyllinger (Lev. ca. dec. 01)
Serologi -

- CHR 16273
Østhimmerland Fjerkræfarm
Serologi - DVI-test
- CHR 17269
Østhimmerland Fjerkræfarm
- CHR 78077 TOM
Østhimmerland Fjerkræfarm
- CHR 60714 TOM
Østhimmerland Fjerkræfarm
- CHR 60711
Østhimmerland Fjerkræfarm

Hadsund
~~CHR 60716~~
Østhimmerlands Fjerkræfarm,
9560 Hadsund
43000 Hønniker
Serologi +

Æg udruget nov.-dec. 01

CHR
Jens Sørensen
Genner
Kyllinger (Lev. ca. dec. 01)

~~Svante Borggaard (genbo)
Drejensvej 66
Kilding
9 høns~~

Niels Østergaard Larsen
Eltangvej 190
Kolding
Hobbybesætning

Elviggårds børn
har leget her
1 uge før udbrud

- CHR 15253
Jørgen Kusk Pedersen, Erslev
Daggamle kyllinger
Serologi -
- CHR 18759
Christian Sinkbæk, Lemvig
360 Hønniker, modt. 13/6-02
Serologi +
- ~~CHR 66989
Jens Peter Jensen, Viborg
5000 Hønniker, modt. 15/6-02
Serologi +~~
- CHR 30929 Hus 1
Bent Christensen, Hadsund
350 Hønniker, modt. 15/6-02
Serologi +
- CHR 64745
Leif Overgaard, Løgstør
6000 Hønniker, modt. 18/6-02
Serologi +
- CHR 83237 Hold 3
Preben Jensen, Hadsund
250 Hønniker, modt. 15/6-02
Serologi +
- CHR 75478
Arne Hansen, Løgumkloster
640 Hønniker, modt. 28/5-02
Serologi +

?

CHR 16430
Poul Bisgaard APS
Gedsted
Kalkuner (35000) 60 blodpr.

Videresolgt 238 hønniker til
17 navngivne modtagere

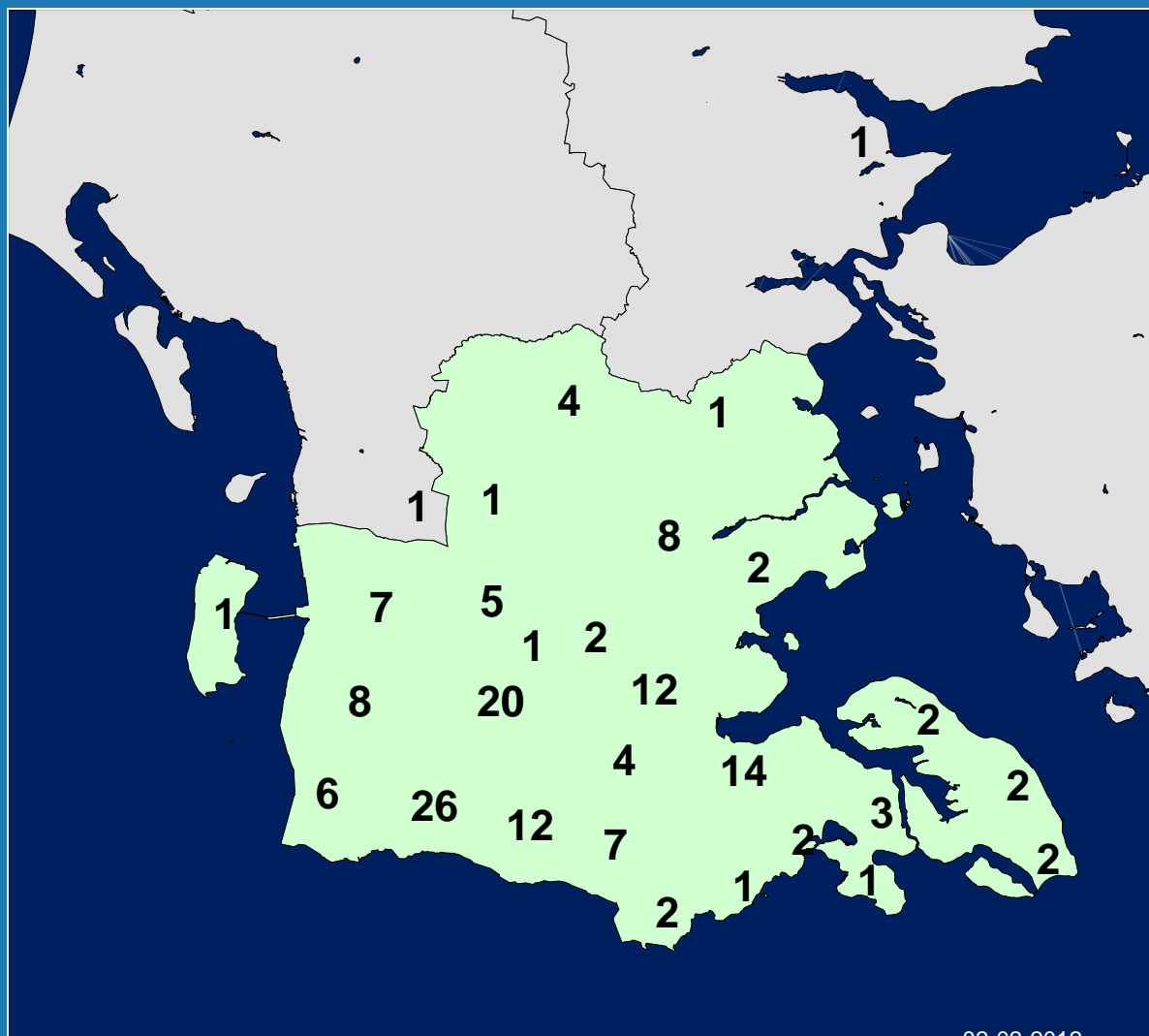
- ~~U.F. Rasmussen, Randers
10 hønniker~~
- J. Mikkelsen
vind- og knækæg til foder
- E. Christoffersen
4 hønniker
- K. Christensen
7 høns
- Prøver fra Hus 2 4000 høns
Serologi -
- CHR 81114 (6000 stk)
Prøve fra Viborgvej hus 1
Serologi -
- CHR 81114 (2500 stk)
Prøve fra Viborgvej hus 2
Serologi -
- Hold 1 – symptomer (250 stk)
Serologi -
- Hold 2 – symptomer (250 stk)
Serologi -
- J. Jensen, Hadsund, svigerinde
Hobbyfjerkræ – ind. kontakt

Videresolgt ??? hønniker til
et ukendt antal modtagere
(foreløbigt ca. 200 modtagere)
02-02-2012

Newcastle Disease 2002

Hobby-fjerkræ
Kontakt
24.juli kl 19

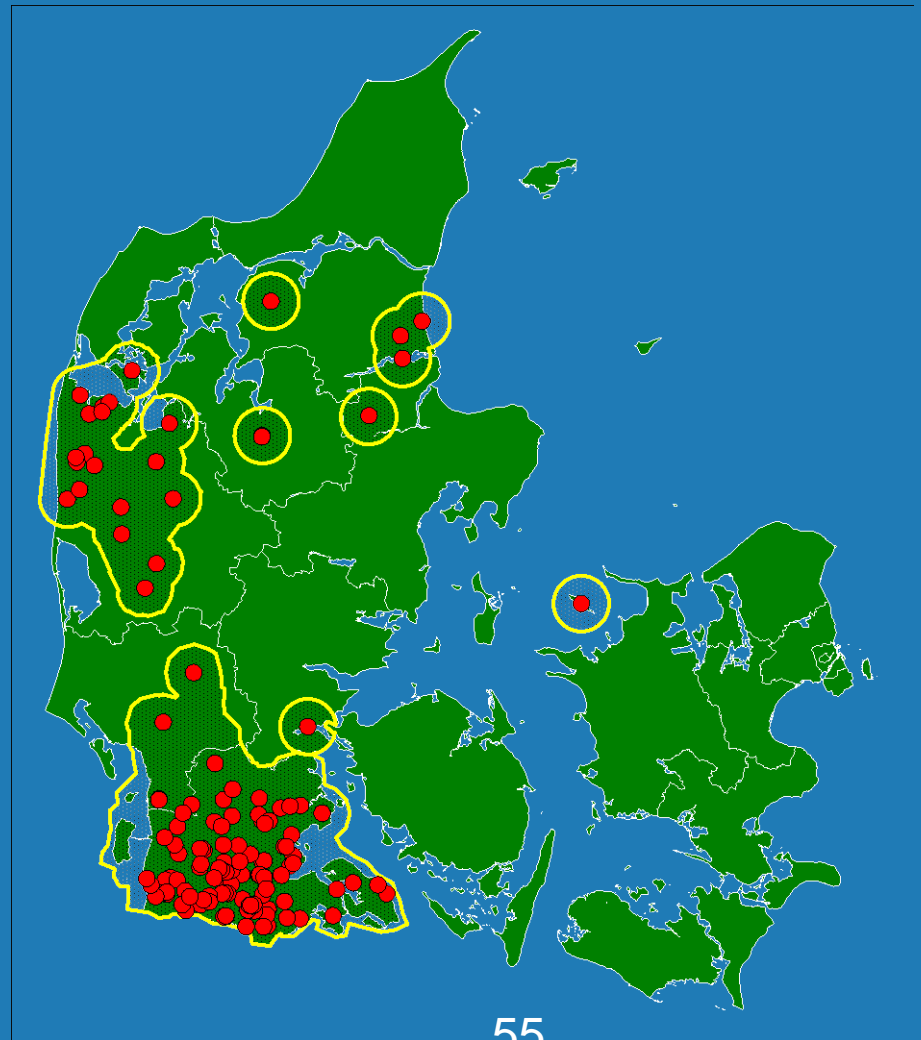
1 Børkop
1 Ribe
150 SDRjylland

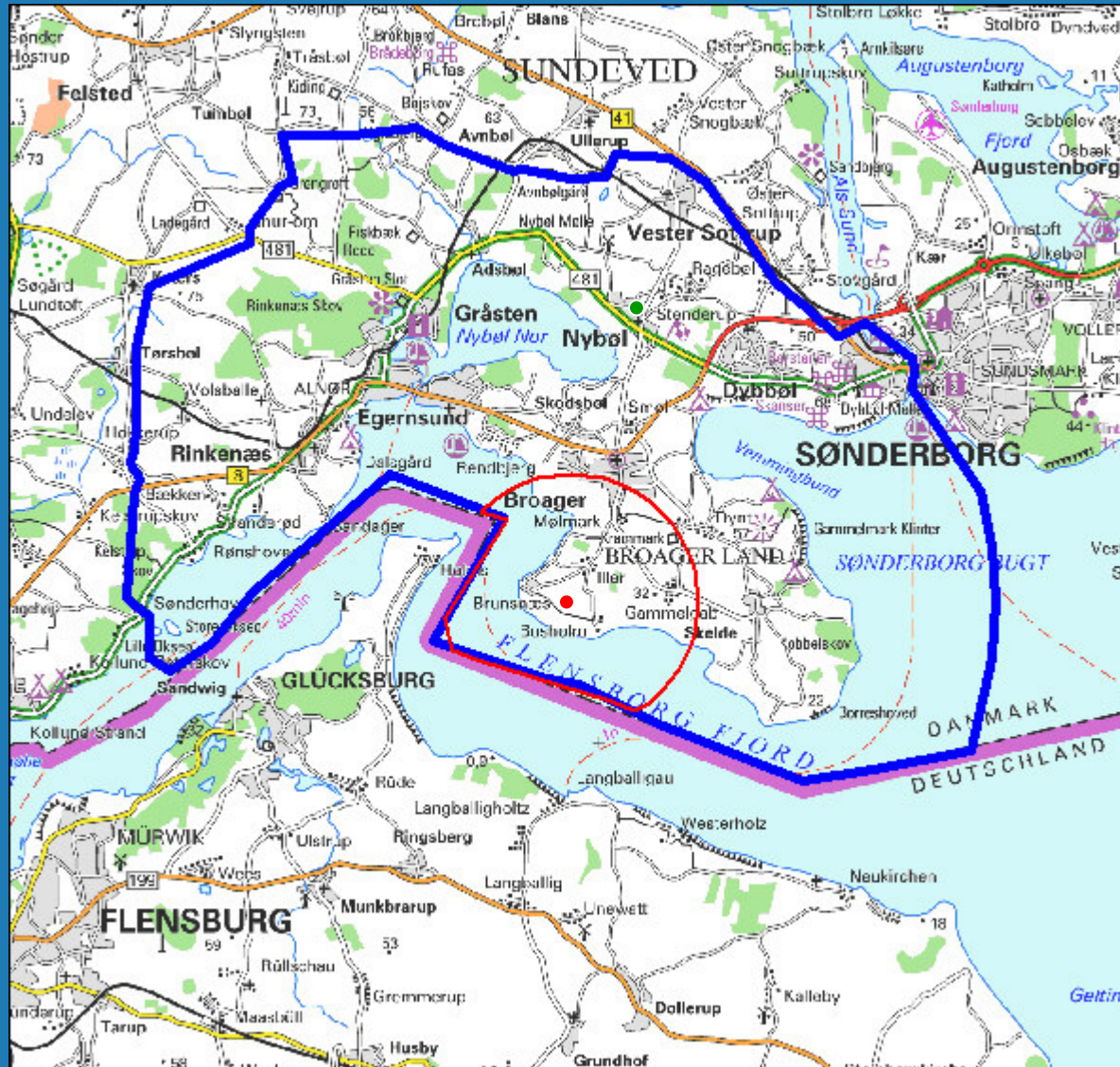

Newcastle Disease 2002

135
beskyttelseszoner pr.
29. August 2002

Newcastle Disease 2005: Zoner

Aviær influenza H7N7

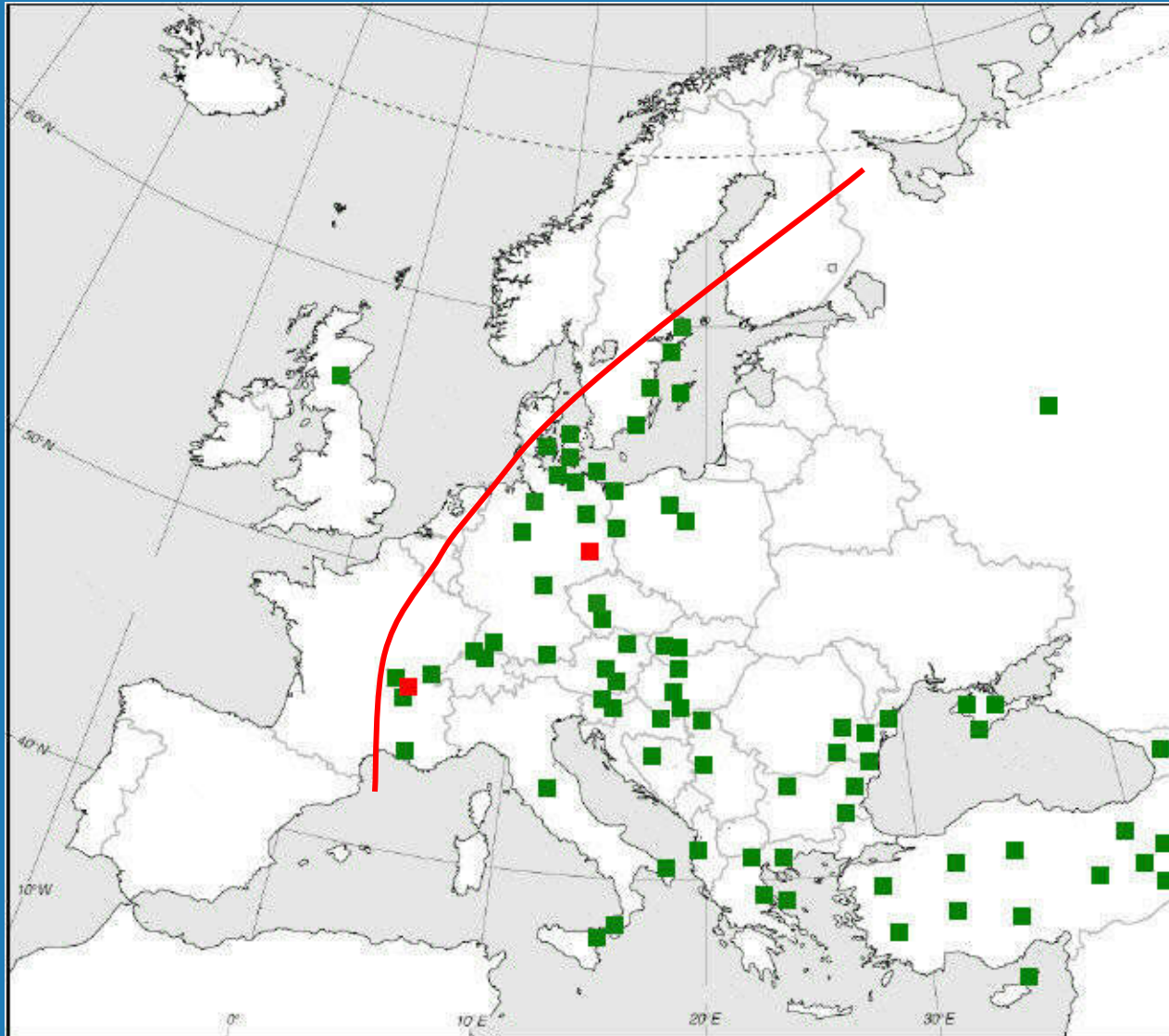
- Holland, 2003
  - Involverede besætninger: 255
  - Nedslagning: 31 millioner stk. fjerkræ, over 30% af bestanden
  - Udgift:
    - bekæmpelsesarbejdet 2 mia. DKK
    - industriens tab 4,2 mia. DKK
  - 1 dyrlæge død af AI
  - Smittekilde: Vildfugle

Aviær influenza H5N1

- Udbrud med start i Sydøstasien 2004
- Har forårsaget dødsfald hos mennesker
  - Frygt for pandemi
- Bredte sig med vilde fugle til Europa (EU) 2006
  - Fund af H5N1 i 749 vildfugle
  - 5 udbrud af H5N1 i fjerkræbesætninger
- Epidemien fortsætter i Sydøstasien
- Blussede op i EU sommeren 2007 og 2008
  - Fund af H5N1 i >300 vildfugle
  - 32 udbrud af H5N1 i fjerkræbesætninger
- Epidemien stadig aktiv i Sydøstasien

AI udbredelse i Europa 2006

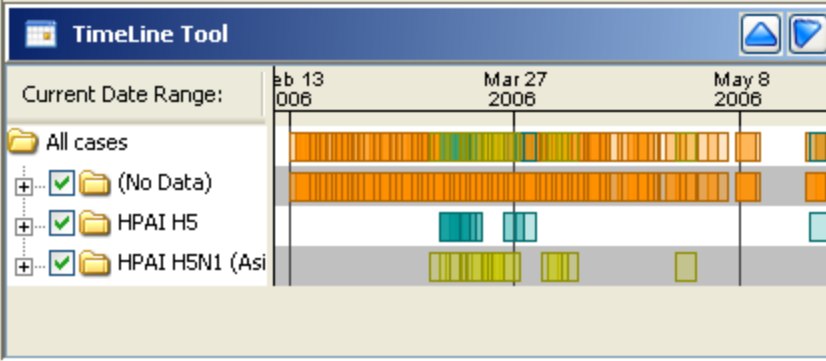
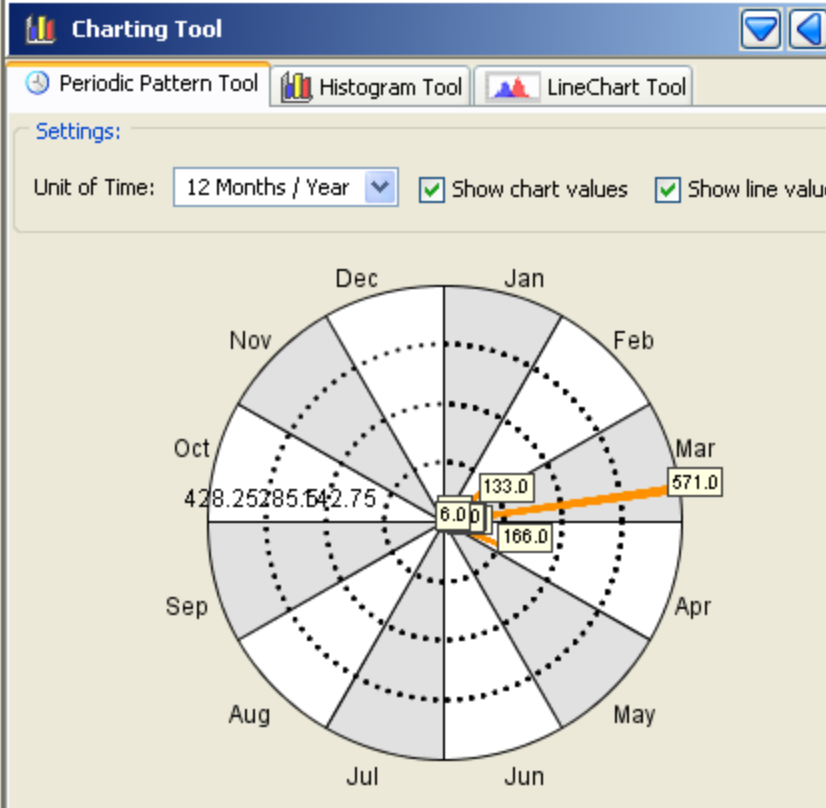
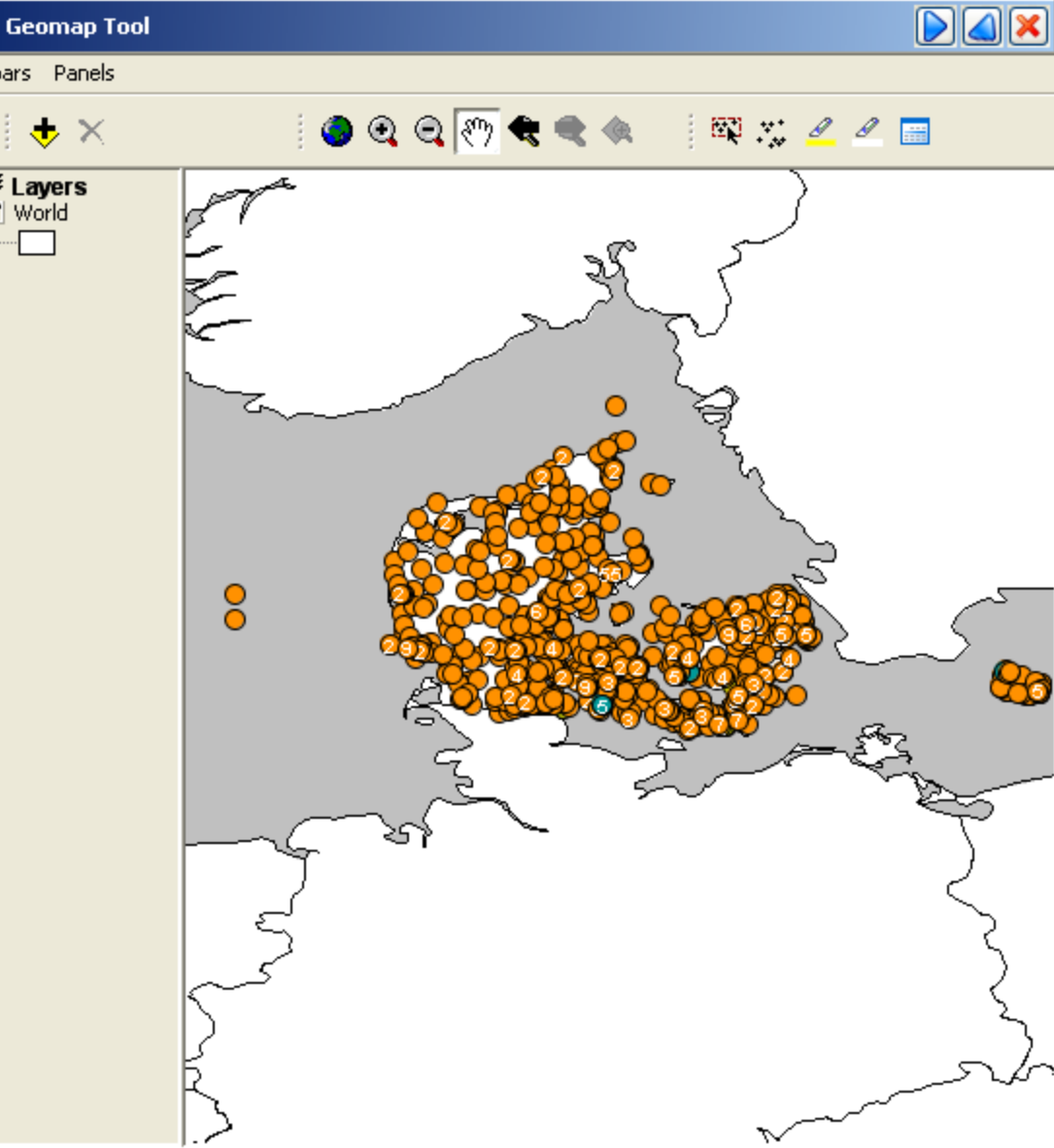

Kronologi for HPAI H5N1- udbrud i eller i nærheden af Danmark 2006

- 15. februar – vildfugle positive på Rügen
- 3. marts – vildfugle positive i Sverige
- 12. marts – første tilfælde på Sjælland
- 2. maj – 43. tilfælde i Danmark
- 18. maj – positiv hobby fjerkræflok på Fyn
- 24. maj – positiv hus-skade på ejendommen

Det veterinære beredskab i funktion

Unit of Time: 107 days (current)

Viz. Events / Total Events: 951 / 951

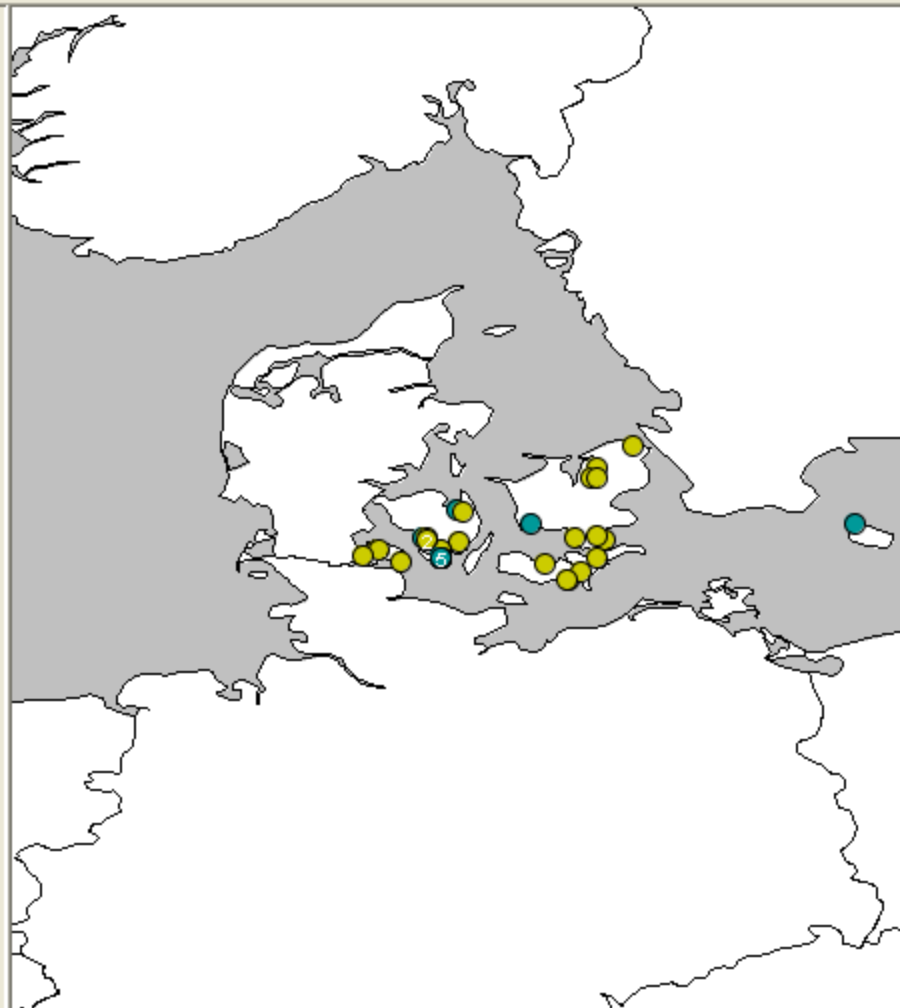

Geomap Tool

Layers Panels

Layers

World

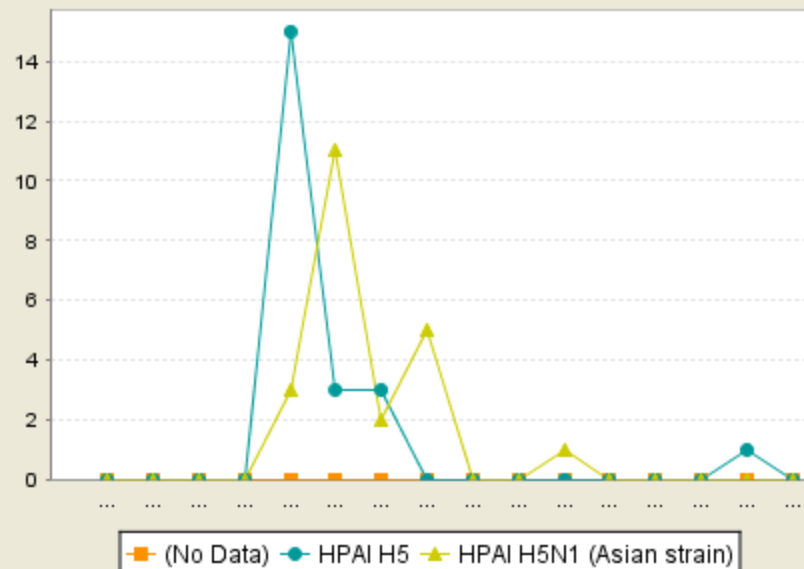

Charting Tool

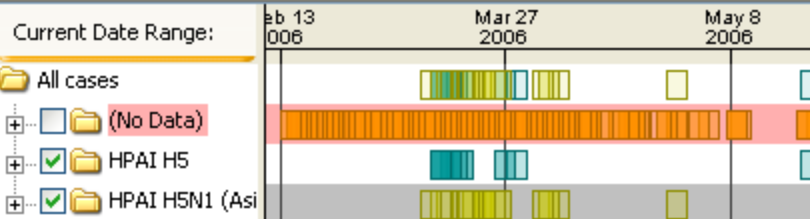
Periodic Pattern Tool Histogram Tool LineChart Tool

Settings:

Unit of Time: Weeks

TimeLine Tool

Feb 13, 2006

Feb 13, 2006

02-02-2006 Jun 1, 2006

Jun 1, 2006

Unit of Time
107 days (current)

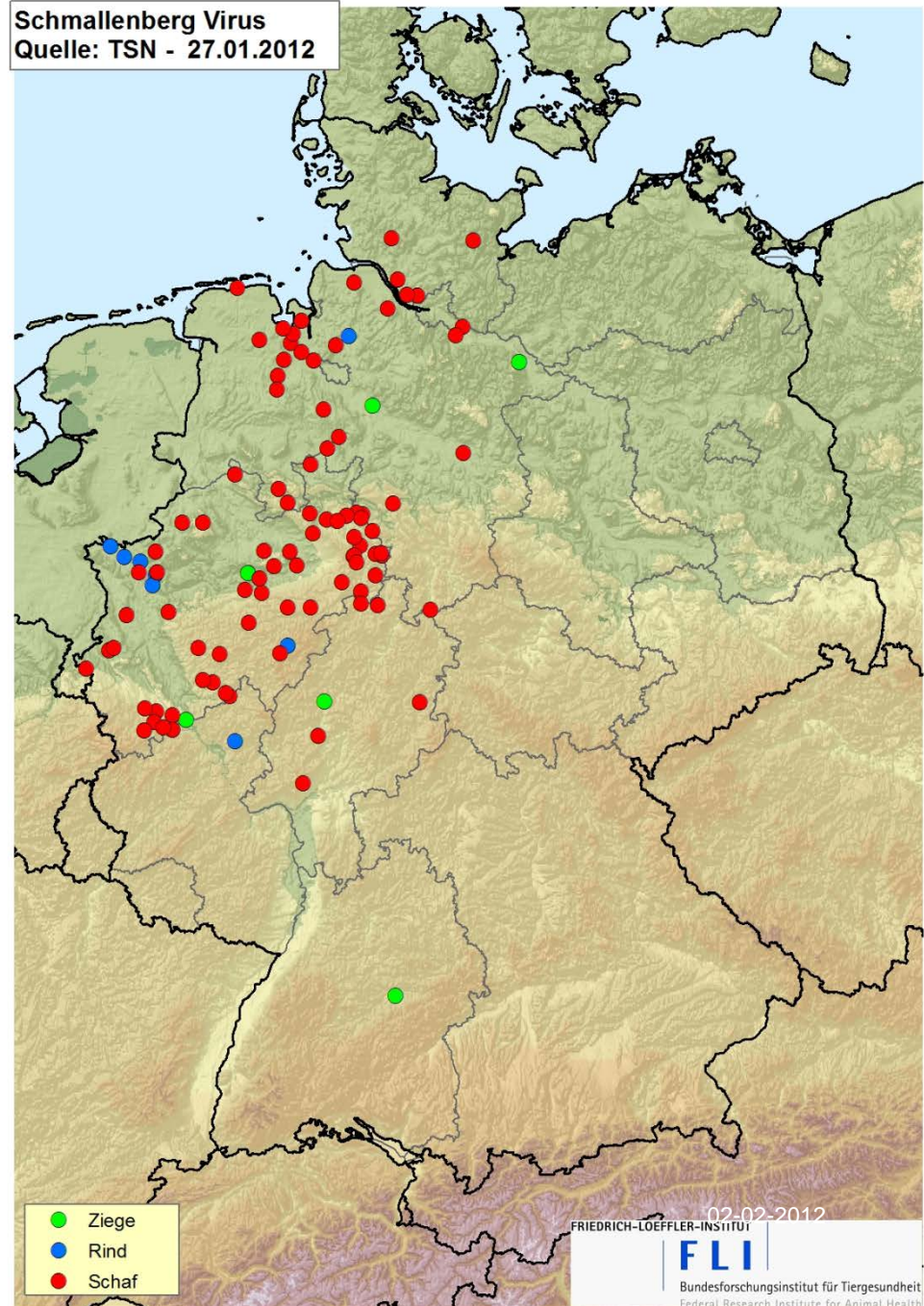
Viz. Events / Total Events
44 / 951

Schmallenberg-virus 2012: aborteret, misdannet lam

Schmallenberg Virus
Quelle: TSN - 27.01.2012

Schmallenberg- virus-udbrud i Tyskland pr. 27. januar 2012

One Health

- Det menes at 60 – 75% af alle nye infektionssygdomme hos mennesker stammer fra dyr
- I nyere tid har vi set Ebola, SARS, fugleinfluenza og kogalskab
- Særlig opmærksomhed bør rettes imod vektorbårne sygdomme som Rift Valley Fever og West Nile Fever
- Klimaændringer er en del af forklaringen, jf. Bluetongue

